

ПОРЕСКИ СИСТЕМ КАО ФАКТОР РУРАЛНОГ РАЗВОЈА

Наташа Симић¹

Абстракт: Пореска политика, као неодвојиви део економске и социјалне политике, усмерена је на усклађено деловање државних институција, кроз убирање јавних прихода, на производњу, расподелу, размену и потрошњу у одређеном времену и простору, а у контексту друштвено прихватљивих циљева и задатака. Држава, тј. њени органи - од централних до локалних, као основни субјект пореске политике, располаже правом увођења пореза и других јавних прихода, детерминисања обима њиховог захватања и других параметара у вези са фискалним захватањем.

Посматрање промена у руралном развоју, као и целокупној структури агро-комплекса, у светлу утицаја пореских захватања, као и различите импликације промена осталих фискалних облика на ефекте пољопривредног развоја, предмет је истраживања овог рада.

Порески подстицаји, као и пореска ослобађања, који могу имати позитивне, али и негативне последице на рурални развој привреда уопште, а нарочито на аграрни комплекс земаља у транзицији, не смеју остати по страни, када се посматра ова комплексна проблематика. Тим пре, што је целокупна привредна и друштвена структура земаља у транзицији, изложена наглим и брзим променама, најчешће диктираним из њиховог окружења, а које нису мимоишле ни сектор пољопривредне производње.

Кључне речи: порески систем, пореска политика, рурални развој, порески подстицаји, пореске олакшице, агрокомплекс.

Увод

Пољопривредна производња у нашој земљи, у деценијама које су иза нас, била је финансирана искључиво од стране државе која је имала обавезу

¹ Др Наташа Симић, доцент, Пословна школа Мегатренд, Београд, 011/3281-622, nsimic@megatrend-edu.net

да обезбеђује финансијска средства, нарочито друштвено-правним лицима. Ово се односи на финансирање текуће производње, а веома често и на пружање додатних финансијских средстава за улагање у развој агара. Индивидуални пољопривредни произвођачи, су најчешће своју пољопривредну производњу финансирани из сопствених извора, а мање из кредитних пласмана или других извора.

Посматрано са аспекта прикупљања средстава за развој пољопривредне производње, може се говорити о различитим облицима фискалних захватања која се примењују у пракси. Међутим, питање које се поставља је, у ком обиму се, и на који начин издвајају и распоређују средства која су намењена пољопривреди у целини или неким њеним областима, а која би требало да буду подстицајна средства за рурални развој наше земље, али и других земаља у региону ЈИЕ које пролазе кроз процес транзиције. Притом, не треба заборавити ни значај ИДИ које су неопходне не само индустријским предузећима него свакако и агрокомплексу, код којег је недостатак свежег капитала још у већој мери изражен, ако се има у виду дугогодишње запостављање пољопривредне производње и развоја села, што је резултирало стварањем претежно старачких домаћинстава и "одумирањем села".

Рурални развој у контексту регионалног развоја

Концепција руралног развоја током деценија после ИИ светског рата се мењала и развијала: од консолидације земљишта и развоја инфраструктуре, преко националних програма за подршку пољопривредним произвођачима, до креирања политике ЕУ у области пољопривреде. Тренд у 70-тим годинама је био обнова села, да би се у 80-тим, бавио програмима заштите природе (променом еко-система и изградњом рекреационих области у руралним срединама). Деведесете године, обележиле су структурни фондови ЕУ за рурални развој, а посебан акценат на рурални развој и регионални менаџмент започео је такође деведесетих година и актуелан је до данашњих дана.

У већини земаља југоисточне Европе, под руралним развојем мисли се на развој пољопривреде и делатности око пољопривреде. У земљама ЕУ инсистира се на регионалном руралном развоју, као вишедимензионом процесу - политичко-институционалном, социо-културолошком, економском и еколошком. Посебан је акценат стављен на изградњу регионалног идентитета, активни регионални маркетинг и регионалне брендове. Једна од основних идеја PPP (руралног регионалног развоја) је његов мултисекторални, односно,

интегрисани приступ, насупрот секторском приступу који је још увек присутан у већини земаља југоисточне Европе.²

Постојећи степен регионалног руралног развоја значајно се разликује и међу самим земљама како ЕУ, тако и Централне и југоисточне Европе. Тако, Бугарска и Румунија имају дефинисане стратегије РРР, у складу са европским трендовима, а овим питањима се баве њихова Министарства за европске интеграције и регионални развој. У Републици Македонији и Србији и Црној Гори стратегија РР је у фази припреме, но, још увек, она није посматрана и третирана мултисекторски, већ се израђује у оквиру Министарства за пољопривреду. Чињеница је, да су у оквиру ЕУ огромни фондови предвиђени за регионални рурални развој (РРР), да је број програма и пројеката који се реализују велик, али се не сме занемарити и чињеница одрживости ових програма и идеја³

Промене у пореским системима у земљама у транзицији у функцији финансирања агрокомплекса

До измене финансијских система у земљама у транзицији је дошло онда када је целокупна привредна структура подвргнута одређеним променама. Измена пореских система у земљама у транзицији је такође последица претходног. Крајем осамдесетих година, социјалистички системи у земљама Централне и Источне Европе почели су да се распадају. Одушевљање због постизања слободе, убрзо је било праћено разочарењем у економској области. Привреде у тим земљама, биле су засноване на нееластичним и неконкурентним државним предузећима која су била у врло лошем стању. Читава економска политика у појединим земљама морала је да

² У Лајпцигу је од 25. до 30. октобра 2004. одржан семинар под називом «Регионални рурални развој, умрежавање; најбољи примери у Југоисточној Европи», EUREGIA 2004., у организацији Inwenta - Capacity Building International, а под покровитељством немачког федералног министарства за економску сарадњу и развој. Семинар је организован за потребе едукације и повезивања активних учесника развојних процеса из Македоније, Бугарске, Румуније и Србије и Црне Горе. Осим теоретских знања, на семинару су представљени и најбољи и најлошији примери регионалног руралног развоја у немачкој и европској пракси, као и лекције које су из тога научене. Доступно на сајту: www.minpolj.sr.gov

³ Са успешним функционисањем регионалног развоја тесно је повезан регионални менаџмент, за који је, опет, предуслов за утврђивање регионалног развојног концепта и акционих планова.

се суочи са великим реформама које су захтевале мање или више радикалне интервенције у пословању привредних субјеката али и појединаца.

Читава економска политика према приватном сектору и државном буџету морала је да се суочи са великом прекретницом. Широка реформа постојећих пореских система је морала да постане саставни део укупне транзиције и морала је да пружи могућности за постепену интеграцију у европске. Један од основних корака у трансформацији-приватизација државне имовине- пружила је тим земљама краткорочни, а у неким земљама и веома значајан буџетски или квазибуџетски ванпорески извор прихода тј. приход од продаје државних компанија и имовине. Та чињеница је могла нешто мало да ублажи смањење пореског прихода, али треба приметити даје велико смањење државне имовине могло или да ограничи будуће ванпореске приходе од коришћења такве имовине или (насупротив томе) да умањи будуће притиске на обезбеђење новца за државна предузећа - губитнике. Још један уобичајени проблем који се појављује у свим земљама била је потреба да се измени потпуно незадовољавајућа структура буџетских прихода који се састоје у трансферу из државних предузећа у национални буџет. У неким земљама, удео трансфера из државних предузећа износио је преко 90% буџетског прихода. Недржавни сектор је имао широку базу у пољопривреди (у неким земљама и у малопродаји и услужном сектору) и обично је њиме управљао нејасан и конфузан пакет пореза на доходак и имовину.

Пореске реформе у посткомунистичким земљама су морале да се обаве за веома кратко време - за неколико година и у координацији са другим фундаменталним променама у привреди. "Пореска реформа" у овом случају није иста као она у стандардним привредама. У привредама у транзицији то значи успостављање новог пореског система и нових пореских закона без континуитета са претходним системима. Администрације у појединим земљама морале су да се суоче са недостатком искуства у области савремених пореских система. Због тога су често позајмљивале или копирале пореске законе суседних земаља. Важан део читавог процеса такође је било стварање и регулисање административног процеса у пореском систему, укључујући ту и одговарајуће казне за кршење пореске дисциплине. Упоредо са изградњом нових пореских система било је нужно установити мрежу пореских управа заједно са информационим и помоћним системима за пореске обвезнике.

Веома сиромашна општа пореска култура наметала је стварање једноставних пореских прописа. Брзина којом су пореске реформе морале да буду спроведене довела је до низа проблема које је требало постепено решавати. То је довело до конфузне природе пореских прописа. Било је веома уобичајено да се прописи о одређивању пореске основице мењају неколико пута у току једног пореског периода. Та чињеница довела је до неизвесности

код пореских обвезника и вероватно их мотивисала да покушају да се послуже неким методима избегавања пореза.

Пореске реформе су се усредсредиле на:

- општу реконструкцију опорезивања потрошње,
- увођење пореза на лични доходак,
- унификацију пореза на доходак правних лица.

Промене у пореској структури ЗУТ (земље у транзицији) су изведене са намером остварења бројних циљева усмерених на побољшање целокупне економске и социјалне структуре из чијег се контекста ни агрокомплекс не може издвојити. Промене у пореским захватањима која су у ЗУТ извршена а која имају непосреднијег утицаја и на рурални развој ових земаља су: *порези на имовину, порези на земљиште*, као и сам *порез на додату вредност* (ПДВ) који као посебну фискалну категорију ове земље, па ни наша нису познавале, а који је у СЦГ почео да се примењује од 01.01.2005.године.⁴

Иако су многи економски теоретичари из међународних финансијских организација, пре свега ММФ-а, препоручивали да земље у транзицији треба да се више ослоне на *порезе на имовину*, улога тих пореза је веома мала. Они представљају само допунске изворе осталих пореских прихода. То је у вези са брзим изменама структуре имовине. Порези на имовину су веома непопуларни у земљама у транзицији. Тако је удео пореза на имовину у земљама у транзицији чак нижи него у другим земљама.

У целини узев, порез на имовину има у основи маргиналан, скундаран значај у оквиру пореског система. Релативно велика средства, се када је реч о порезу на имовину обезбеђују на основу пореза на непокретности. Порез на непокретности се разрезају на основу локације непокретности, а не на основу локације предузећа или канцеларије пореског обвезника. Разлог је у томе што средства од пореза на некретнине представљају приход датог града или села. Порез на непокретности обухвата порез на земљиште и порез на грађевинске објекте. И један и други порез имају веома широк систем изузећа мотивисан обавезним ограничењима на отуђење имовине или еколошким или друштвеним разлозима. Земљиште које се ни на који начин не може користити аутоматски се искључује из опорезивања.

Порез на земљиште се односи на пољопривредно земљиште, грађевинско земљиште и неке друге врсте земљишта. Тај порез се темељи на локацији земљишта о коме је реч и површини у квадратним метрима. Пореска стопа се разликује у зависности од врсте земљишта и при том је то

⁴ Закон о порезу на додату вредност, *Службени гласник РС*, број 84/04 и 86/04

фиксна пореска стопа. Код грађевинског земљишта, пореска стопа се увећава коефицијентом у зависности од величине дате општине. Тај коефицијент може ићи од 0,3 до 4,5. Порез на грађевински објект темелји се на површини земљишта на коме је објект подигнут, у квадратним метрима. Та стопа је фиксна и разликује се зависности од типа и сврхе грађевине. Пореска стопа се повећава са сваким новим спратом. Код резиденцијалних објектата пореска стопа се разликује у зависности од величине општине слично као и када је реч о грађевинском земљишту.

Већина земаља у транзицији сматрала је да треба увести *порез на додату вредност* (ПДВ) као општи порез на потрошњу. Овај порез је већ био уведен у низу земаља, (на пр. у Мађарској 1991.год.), Пољској, Чешкој Републици и Словачкој 1993. Још један је важни циљ, који је повећавао удео посредних пореза у укупном буџетском приходу је тај, да су у ранијим системима посредни порези имали само допунски карактер.

Очекивања од ПДВ (пореза на додату вредност), у ЗУТ, могу се свести на следеће:

- повећани буџетски приход (проширењем пореске основе на услуге и обухватањем далеко већег скупа пословних делатности),
- смањење избегавања пореза, јер у систему ПДВ свако мора да врши набавке са порезом, без обзира на сврху набавке,
- очекивана неутралност пореза, будући да је удео ПДВ у ценама добара исти, без обзира на то колико се пута порез убира,
- стварна подршка извозу добара која пружа могућност одбијања пореза за извознике при улазу. Овај облик подршке је пожељан не само зато што је већина земаља имала лош платни биланс него и зато што је већина сусених земаља обезбедила ту врсту подршке свом извозу. То је убрзало увођење ПДВ у многим земљама.
- увођење ПДВ представљало је један од нужних предуслова за придруживање Европској економској заједници, и нужан услов за чланство у Европској Унији.

Поред бројних предности, које је увођење ПДВ у земљама у транзицији имало у смислу позитивног одраза на пореске системе ових земаља али и на њихов увећени буџетски приход, треба напоменути да су постојали и извесни недостаци који су пратили увођење истог. Недостаци су се односили на следеће:

- Увођење тог пореза значи да и услуге и нематеријална имовина такође подлежу порезу, за разлику од ситуације у претходном систему. То свакако представља релативно јак подстицај инфлацији.

- За разлику од пореза на промет који се убирао углавном од правних лица, а не од физичких лица, сада ће се порез на додату вредност убирати од свих предузетника, без изузетка. Сви они који пређу извршан ниво промета морају да се региструју.⁵ Многе земље су покушавале да реше тај проблем тако што су постепено смањивале ниво промета који опредељује да ли ће неко постати обвезник пореза на додату вредност.
- Опште је познато да су административни послови у вези са порезом на додату вредност скупи не само за пореске обвезнике, него и за пореску администрацију.
- Није било техничких предуслова за регистрацију пореза а нарочито у малопродаји. Малопродавци нису могли да региструју порез укључен у појединачне продајне трансакције, или у дневну продају, будући да се порез уводио по две или више различитих стопа

Пореска стопа код пореза на додату вредност је двојака. Прва износи 18%, и назива се *општом*, и друга тзв. *посебна* која износи 8%. По посебној стопи опорезује се промет добара и услуга или увоз добара.^{6 7}

⁵Према: Алена Ванчурова, *Мењање пореских система земаља у транзицији*, 1999."Многи предузетници нису били припремљени за релативно компликоване и необичне административне послове у вези са тим порезом."стр. 201.

⁶ Добра и услуге које се опорезују по посебној стопи (8%) су: хлеб, млеко, брашно, шећер, јестиво уље од сунцокрета, кукуруза, уљане репице, соје и маслине, јестиве масноће животињског и биљног порекла, свеже и расхлађено воће, поврће, мео, риба, јаја, лекови који се налазе на тзв. позитивној листи, ортопичка и протетичка средства - производи који се хирушки уграђују у организам, материјали за дијализу, вештачка ђубрива, средства за заштиту биља, семе за репродукцију, садни материјал и приплодна стока, уџбеници, наставна средства, дневне новине, монографске и серијске публикације, огревно дрво, услуге смештаја у хотелима, мотелима, одмаралиштима, домовима и камповима, комуналне услуге и природни гас који се испоручује индивидуалним потрошачима преко гасне дистрибутивне мреже. Закон о порезу на додату вредност, *Службени гласник РС*, број 84/04 и 86/04.

⁷ 01.06.2005.године донете су најзначајније Измене у Закону о порезу на додату вредност које треба да омогуће даље усаглашавање система опорезивања потрошње РС са стандардима ЕУ, да омогуће смањење фискалног оптерећења за поједина добра и услуге (први промет новоизграђених станова, смрзнути производи мео, риба воће и поврће, мед житарице, лекови за употребу у ветерини, услуге које се наплаћују путем улазница и др.), као и да омогуће даље смањивање обима сиве економије. Овим изменама је омогућено и проширивање пореских ослобођења *са правом* на одбитак претходног пореза ("нулта стопа") и подразумева: отпремање добара у слободне царинске продавнице отворене на међународним аеродромима, испорука добара из слободних царинских продавница. Такође је извршено и проширивање пореских ослобођења *без права* на одбитак претходног пореза: давање у закуп земљишта

Свеукупне мере пореске политике, и измене пореских система, како код нас, тако и у другим земљама региона коме Србија припада, усмерене су на подстицање инвестирања поред осталих грана и у пољопривреду. При том се посебно издвајају мере као што су смањење пореских стопа на добит предузећа у пољопривредној производњи, чиме је омогућено да се мерама пореске политике подстиче акумулација као примарна економска категорија, одакле ће се подстицати инвестирање у поједине регионе, а унутар њих и у агрокомплекс.⁸

Пласирање финансијских средстава у пољопривреду

Са коликом бригом држава присупа прикупљању финансијских средстава, са толиком пажњом је неопходно приступити и њиховом распоређивању и трошењу, а нарочито када се у виду има чињеница релативно запостављеног агрокомплекса, како у ЗУТ тако и код нас. Недомаћински однос према сопственим средствима, није особен тржишном привређивању, а никако допустив земљи чија је тежња прикључивање ЕУ. Предузећа из области пољопривреде заједно са прехранбеном индустријом, добити задовољавајући третман у расподели средстава из буџета, стварајући неопходна средства за обављање пословања. Најважнији ослонац у финансирању пољопривредне производње требало би да буду средства обезбеђена из различитих облика пореских захватања о којима је већ било речи. Управо је један од разлога због којих је дошло до измена у пореским захватањима у ЗУТ, управо проширивање базе из које се чине фискална захватања.

(полопривредног, шумског, грађевинског, изграђеног, неизграђеног, јавног и осталог), као и услуга оцене кредитне способности физичких и правних лица. Извршено је проширивање пореских ослобођења код увоза добара: хуманитарна помоћ, донације, добра која су извезена, а која се у Републику враћају непродата јер не одговарају квалитету који захтева инокупац, добра која се уносе у слободне царинске продавнице, помагала за инвалиде, осим моторних возила. Проширивање права на одбитак претходног пореза се подразумева још и код: смештаја у хотелима и сл. објектима, исхрана и превоз. Уведено је право на рефакцију ПДВ црквама и верским заједницама, као и за добра која увозе, а која су непосредно повезана са верском делатношћу. Према: Министарство финансија и економије, доступно на сајту www.mfin.sr.gov.yu

⁸ Стопа пореза на добит предузећа у Србији је пропорционална и износи 10% и најнижа је у региону, па Србија са тог аспекта спада у ред најконкурентнијих земаља у транзицији. М. Кулић, *Утицај пореске политике на конкурентску способност привреде*, Међународни научни скуп - Јачање конкурентности предузећа и привреде, *Мегатренд- Универзитет примењених наука*, Београд, 2005. стр.81.

Аграрни буџет, је у Републици Србији, институционализован као посебан и целовит систем финансијско-материјалних подстицаја, а у оквиру истог је као посебна одредница назначена Ревитализација села. Да би се добила одређена средства неопходно је учествовати на конкурс за финансирање програма за ревитализацију села. Конкурсом су од стране државе одређиване банке којима су подношени захтеви за одобравање кредита.

У том смислу, кредитна средства морају да буду само допунска средства, која се одобравају уз веома велику економску оправданост и у моментима када недостају сопствена средства.⁹ Осим кредитних средстава, неопходно је обезбедити и средства из буџета за некредитно (безповратно) финансирање, за следеће намене: за потребе стабилизације тржишта пољопривредних производа, као и за подстицање развоја и структурних промена у аграру и на селу.

Питања пореских ослобађања и олакшица

Пореска ослобађања и олакшице могу имати веома различите мотиве. Ипак у свим земљама најчешћа су она која су мотивисана економско-политичким и она која су мотивисана социјално-политичким разлозима.

У циљу унапређења и подстицања пољопривредне производње, Законом су утврђене олакшице у смислу привременог ослобађања од плаћања пореза за земљиште које се пошуми, на коме се подижу нови воћњаци, виногради и сл., које се мелиорише, претвара у другу културу, итд.¹⁰

У том смислу је прописан већи број олакшица које имају социјални карактер као што су: смањење разрезног пореза за издржавање малолетне деце на редовном школовању, издржавање одраслих чланова који нису способни за привређивање, чланова који су слепи, који болују од неких врста болест, итд.

⁹ Када се говори о финансирању, усмеравању и пласирању новчаних средстава у област аграра, мора се истаћи значај следећих врста кредита, и то: инвестициони кредити, кредити за финансирање трошкова чувања залиха и резерви сезонских пољопривредних производа и кредити за обртна средства- кредити који служе за овећење новчаних средстава неопходних за неометано одвијање текуће производње у аграру.

¹⁰ Стопе пореза на приход од пољопривреде и шумарства су снижене на 14%, према: Гордана Илић-Попов, *Пореска реформа у функцији економског и социјалног опоравка Србије*, часопис Право и привреда, Београд, бр. 1-4/2003, стр. 34.

Поред Законом прописаних, општинске скупштине су овлашћене да могу порописивати и друга пореска ослобађања и олакшице са циљем подстицања интензивније пољопривредне производње, повећање и груписање обрадивих површина, инвестирање у пољопривредну производњу, наменско усмеравање средстава у складу са плановима развоја пољопривреде и сл. Тако су све општине у Републици Србији својим одлукама прописале ослобађања од пореза, за обвезнике пореза чији катастарски приход не прелази одређени цензус, као и за оне који изврше нове дугогодишње заседе у воћарству и виноградарству.¹¹

Планови за финансирање пољопривредне производње у 2006. години

Финансирање развоја аграра у наредном периоду треба да се одвија у условима тржишног привређивања и на реалним економским категоријама. Овај развој се мора омогућити повољним кредитима из донаторских, банкарских или других кредитних средстава. При том, се не сме изгубити из вида ни чињеница да је и агрокомплексу потребан прилив ИДИ, као што је то и случај са индустријским и другим врстама предузећа у нашој привреди али и привреди других ЗУТ. У том смислу се чине и одређене олакшице за улазак страног капитала које би требало да допринесу кокомплекснијем и убрзанијем развоју агрокомплекса.¹²

Влада Републике Србије је за 2006. годину предвидела и издвојила 2 милијарде динара као подршку инвестицијама за унапређење сточарства, изградњу складишних капацитета и куповину нове пољопривредне опреме и механизације. На овај начин ће се подржати:

- унапређење сточарства¹³

¹¹ Скупштина општине Шабац је у Одлуци о поштинским порезима грађана за 1984. год., омогућила не плаћање пореза из личног дохотка од пољопривредне делатности за: сталне кориснике социјалне помоћи, обвезнике чији укупан катастарски приход не прелази одређени износ, итд.

¹² Данас су најуспешније земље у транзицији које су, без сумње, оствариле значајан прилив страног капитала, управо пружајући инвеститорима преференцијалан порески третман низом олакшица у систему пореза на добит, али и обезбеђујући друге неопходне опште и економске услове. Б. Раичевић и Ј. Ненадић, *Пореска конкурентност као форма економске конкурентности државе*, Милочерски економски форум - Конкурентност и европски пут, Милочер, 2005., стр. 430.

¹³ Подразумева: изградњу, поправку, доградњу или адаптацију објеката за смештај и узгој стоке, и то за: фарме млечних крава, фарме товних јунади, као и за овчарске, свињарске и живинарске фарме.

- изградња складишних капацитета¹⁴;
- куповина нове пољопривредне опреме и механизације¹⁵;

Осим предвиђених, планирана су и тзв. подстицајна средства у висини од 750.000.000,00 динара за инвестирање у:

1. унапређење производње и пласмана¹⁶;
2. обнове и јачања сеоске инфраструктуре;¹⁷
3. развоја и промоције руралних области, заштите животне средине и сеоских предела¹⁸;
4. развоја и промоције органске производње¹⁹

Подстицајна средства се додељују у износу од 30 – 60% укупне вредности пројекта као бесповратна, под условом да су корисници обезбедили учешће у сопствених средстава за реализацију пројекта. Износ

¹⁴ Односи се на: складишта за воће и поврће, УЛО хладњача, силоса и сушара за житарице и винских подрума.

¹⁵ Односи се на: набавку пластеника, стакленика и опреме за стакленичку и пластеничку производњу; набавку пакерица, сортирки и опреме за винарије; набавку опреме за наводњавање, прскалица, вадилица, противградне мреже, мотокултиватора, пнеуматских сејалица, атомизера и електричних пастира; куповину опреме за мужу и хлађење сировог млека: покретних апарата за мужу са једном или са две канте; канти за хлађење – лактомата; лактофриза од 100 до 2000 литара.

¹⁶ Подразумева: унапређење расног састава стоке путем набавке расне приплодне стоке из увоза; набавку машина (трактори, мотокултиватори, берачи, пресе косачице и остале прикључне машине) и опреме за ратарску, хортикултурну и сточарску производњу; поправку, доградњу или адаптацију објеката за смештај и узгој стоке; набавке опреме и изградње објеката за складиштење пољопривредних производа и унапређење пласмана (хладњаче, сушаре, складишни простори, пакерице, калибратори, вакумирке, итд.

¹⁷ Односи се на: појачавање електро мреже; изградњу, поправку и уређење атарских путева; изградњу и доградњу водоводне мреже; изградњу и доградњу канализационе мреже; поправку и адаптацију сеоских домова; изградњу и опремање центара за развој села и ресурсних центара).

¹⁸ Подразумева: диверзификацију активности на пољопривредним газдинствима или у њиховом окружењу ради обезбеђивања алтернативних прихода; развој и промоција локалних производа и сеоских вредности; подизање капацитета за рад на развоју села и подршка организовању сеоског становништва ради заједничких активности; заштита животне средине и сеоских предела;

¹⁹ Односи се на: подизање капацитета за рад на развоју органске производње, подршка успостављању органске производње.

подстицајних средстава зависи од територије подручја на коју се односе пројекти (маргинална и остала подручја). Маргинална подручја јесу подручја општина на чијој територији постоје природне (велика надморска висина, лош квалитет земљишта, велики нагиби терена, плављења и све врсте ерозије) и законске (заштита природе и заштита изворишта воде) препреке за развој интензивне пољопривредне производње на великим површинама.

Закључак

Један од бројних економских проблема са којима се суочава наша земља, током дугог низа година, јесте унапређење пољопривредне производње, а тиме и повећања НД. Несумњиво је и то, да добро организован и адекватно "постављен" систем опорезивања земљорадника, може допринети решавању овог проблема. Ту се не ради само о одмеравању висине пореских захвата, одмеравању које је, истина, веома тешко уклонити са финансијском функцијом пореза. Адекватним распоређивањем пореза на поједине гране и културе у пољопривреди, а уз друге мере и инструменте аграрне политике, овај инструмент може послужити као важно оруђе у подстицајима развоја агрокомплекса. Са техничке стране, то је у првом реду, питање правилног постављања пореских основица, али и јасног дефинисања пореских ослобађања.

С обзиром, на одлучујући значај питања унапређења пољопривредне производње и интензификације агрокомплекса у наредном периоду, неопходно је овом питању дати право место унутар адекватне пореске политике.

Литература

1. Алена Ванчурова, 1999., *Мењање пореских система земаља у транзицији*, Magna Agenda, Београд, стр. 201.
2. Мирко Кулић, 2005. *Утицај пореске политике на конкурентску способност привреде*, Међународни научни скуп - Јачање конкурентности предузећа и привреде, *Мегатренд-Универзитет примењених наука*, Београд, стр.81.
3. Б. Раичевић и Ј. Ненадић, 2005. *Пореска конкурентност као форма економске конкурентности државе*, Милочерски економски форум - Конкурентност и европски пут, Милочер, стр. 430.
4. *Основе програма и политике развоја села, пољопривреде и прехранбене индустрије Србије-Аграрни програм Србије*, 1995. ДД "Слово" Краљево, стр.83.

5. Обрен Благојевић, 1996. *Опорезивање земљорадника*, Стручна књига, Београд, стр.230.
6. Закон о порезу на додату вредност, *Службени гласник РС*, број 84/04 и 86/04
7. *Анализа основа пореског система и пореске политике у функцији унапређења пољопривредне производње у РС*, Агробанка, мај 1986., Београд, стр.20
8. Гордана Илић-Попов, 2003., *Пореска реформа у функцији економског и социјалног опоравка Србије*, часопис *Право и привреда*, бр. 1-4/2003, Удружење правника у привреди СЦГ, Београд, стр.34.

UDC: 336.22.4:631.15

TAX SYSTEMS AS RURAL DEVELOPMENT'S FACTOR

Natasa Simic, Ph.D.
Megatrend Business school - Belgrade

Abstract

Tax policy as a part of economic and social policy is directed to state institutions' harmonized acting through public revenues' collection with the production, distribution, exchange and consumption in a certain period of time and space in the context of social acceptable aims and tasks. The state, e.g. its bodies from central to local ones, as the basic subject of tax policy has the right to introduce the tax and the other public revenues' collection, as well as to determine the scope of their collection and the other parameters concerning the fiscal policy.

The subject of this research refers to observing the rural developments' changes and the whole agro-complex' structure in the light of new tax collection as well as various implications of other fiscal forms' changes on agriculture development' s effects.

Tax stimulus and tax exemption which might have positive as well as the negative effects on rural development in economy in general, especially in agriculture's development in the countries in transition could not be ignored as far as this complex field of activities is concerned. Moreover, the whole economic and social structure of the countries in transition is influenced by rapid changes deriving from their own environments. Therefore the agriculture production sector has not been evaded by those changes too.

Key words: tax system, tax policy, rural development, tax stimulus, tax exemption, agro-complex.